

LISÄÄ *vanhoja puuta* MAATALOUSYMPÄRISTÖÖN

Suomessa puiden seuralaisina elää noin 12 000 erilaista lajia ja erityisen merkittäviä näille lajeille ovat harvinaiseksi käyneet vanhat puut. Suomessa on yli 25 luonnonvaraista puulajia, joista vain neljää kasvatetaan metsissä (mänty, kuusi ja koivut). Muut taloudellisesti vähäarvoiset puulajimme ovat taantuneet, kuten myös niillä elävä muu lajisto.

Monimuotoinen puulajisto sopii maatalousympäristössä erityisesti pellon ja metsän reunavyöhykkeille, metsäsaarekkeisiin, luonnonlaitumille, yksittäispuiksi, kujanteisiin ja talouskeskuksiin. Jalopuut, kukkivat ja marjovat puut tuovat reunavyöhykkeille näyttävyyttä ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Puita voi istuttaa tai kehittää jo olevaa puustoa säästämällä erilaisia lehtipuita.

*Montako eri-
laista puulajia
on tilallasi?*

VANHOJA PUITA TARVI- TAA

Osa eliölajeista löytää ruoan ja suojan ainoastaan vanhoista puista. Vanhoilla puilla elää hyönteisiä, rungoilla kääpiä, jäkäliä ja sammalia, ja puun onkaloissa ja koloissa kolopesijöitä, lepakoita ja oravia. Jalot lehtipuut ovat arvokkaita, sillä tammi, jalavat, saarni, lehmus ja vaahtera saattavat elää satoja vuosia. Vanhojen ja kookkaiden puuyksilöiden säästäminen sekä niiden tiheä verkosto mahdollistaa lajien siirtymisen. Vanhat ja suuret puut ovat myös maisemallisesti merkittäviä.

Metsätammella on tavattu suomalaisista puista eniten seuralaislajeja. Elinympäristöinä vanhat tammet ovat erittäin arvokkaita sieni- ja hyönteislajeille. Myös perhosissa on useita lajeja, jotka tarvitsevat tammea jossain vaiheessa elämänsä. Tammen koloissa pesivät monet lintulajit, muun muassa lehtopöllö, uuttukyyhky, telkkä, naakka, sini- ja talitiainen, kirjosiippo, kottarainen ja käenpiika.

Toinen monimuotoisuuden kannalta tärkeä puu on haapa. Haavalla on satoja seuralaislajeja, joista 120 lajia on siitä suoraan riippuvaisia. 50 suurperhoslajia ruokailee haavalla sen eri kehitysvaiheissa ja 60 kuoriaislajia on suoraan riippuvaisia haavasta. Haavan emäksisellä puunkuorella kasvaa taas aivan erityinen sammal- ja jäkälälajisto. Pudonneet haavan lehdet muodostavat kalkkipitoista lehtikariketta, jossa viihtyvät monet vaateliat lajit. Haapa on myös hyvä pesäpuu linnuille ja kolopesijöille, kuten palokärjelle, käpytikalle ja helmipöllölle.

SUOMEN LUONNONVARAISIA PUULAJEJA

- Metsähaapa
- Harmaaleppä
- Hieskoivu
- Vuorijalava
- Kotikataja
- Metsäkuusi
- Kynäjalava
- Metsämänty
- Metsälehmus
- Metsäomena
- Kotipihlaja
- Korpipaatsama
- Raita
- Rauduskoivu
- Ruotsinpihlaja
- Lehtosaarni
- Suomenpihlaja
- Metsätammi
- Tervaleppä
- Lehtotuomi
- Metsävaahtera
- Viitahalava

TARPEELLINEN LAHOPUU

Huonokuntoiset ja lahoavat puut ovat arvokkaita, niillä elää monipuolinen eläinten, sienten ja pieneliöiden verkosto. Puiden kuoleman jälkeen alkaa niiden toinen elämä. Elävä puu pystyy torjumaan puuta syövät lajit, mutta puun kuollessa niiden puuainees vapautuu muiden lajien käyttöön. Suomessa on lahopuusta riippuvaisia lajeja noin 5000. Sitä mukaa kun lahoaminen etenee, sen lahopuissa elävä lajisto muuttuu. Lahopuujatkumo onkin siksi tarpeellinen. Lahopuuta käyttävät ravinnokseen mm. hyönteiset, sienet, jäkälät ja sammaleet. Lisäksi tarvitaan pystylahoa ja maalahoa, koska niillä elävät vielä erilaiset eliölajit. Lahottaminen ja hajottaminen on yksi elämän jatkumisen perusedellytyksistä.

Lahopuuta kannattaa jättää reunavyöhykkeille, luonnonlaitumille ja saarekkeisiin. Paahteisimmilla paikoilla pölyttäjät löytävät elinpaikan lahopuusta. Linnuista tikat ja tiaiset tekevät pesäkolonsa pystyyn kuolleisiin pötkelöihin tai tekopötkelöihin.

”Lahopuujatkumolla tarkoitetaan tilannetta, jossa alueella on samanaikaisesti eri lahoasteen lahopuita ja sinne syntyy jatkuvasti tuoretta lahopuuta.”

”Säilytä ja suojele tilasi järeät puuvanukset.”

LÄHTEET ja LISÄTIETOA

Kalliola, I. 2023. Haapa – ekosysteemin avainlaji.

Keto-Tokoi, P. ja Siitonen, J. 2021. Puiden asukkaat. Suomenpuiden seuralaislajit. Koneen säätiö.

Koivisto, A. ja Sauso, R. 1997. Haapa elämänpuu. Suomen luonnonsuojelun tuki oy.

Korhonen K. T., Ihalainen A., Kuusela S., Punttila P., Salminen O. ja Syrjänen K. 2020. Metsien monimuotoisuudelle merkittävien rakennepiirteiden muutokset Suomessa vuosina 1980–2015.

Saaristo, L. ja Sulkava, R. 2019. Lahopuusta elämää – opas puutarhan hoitoon. Suomen Luonnonsuojeluliitto ja Metsätalouden kehittämiskeskus.

<https://tapio.fi/blogit/puuvanhukset-yllapitavat-luonnon-monimuotoisuutta/>

<https://www.metsateollisuus.fi/uutishuone/lahopuun-merkitys-metsaluonnon-monimuotoisuudelle-on-suuri>

Stella From, S (toim.) 2009. Jalopuuympäristöjen hoito ja uhanalaiset lajit. Suomen ympäristö 41 2009. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/94116ef1-4852-4856-9c57-012fa91bb59b/content>

